

cm széles, 40 cm mély, 130 cm magas, szegmensíves záradékú fülke (almárium) található. Alja a járószint felett 53 cm-nél valószínűsíthető. A 25. helyiség felett volt emeleti tér déli falából csupán a Ny-i szakaszon maradt meg egy rövidke szakasz. Az inventáriumok alapján azonban valószínűsíthető, hogy az emeleti térbe D felől lehetett bejutni, tehát valószínűleg a falban, alighanem annak tengelyében ajtó nyílt valaha.

A szobában előkerült leletanyag zömét a már említett habán kályhacsempe-töredékek tették ki. Néhány kandallókonzol- ill. reneszánsz párkánydarab is volt az omladékban. A szoba ÉK-i sarkában megmaradt téglapadló végleges letisztítása során egy vascsiga és a hozzá tartozó kampó is előkerült.

Részben feltárt helyiség a Ny-i szárnyban

A „Középső vár” Ny-i felének É-i vége és az ÉNy-i falszoros egymáshoz való viszonyának vizsgálatát már 2004-ben elkezdtük. Az akkor 15. területnek nevezett részen folytattuk idén a feltárást. Hamarosan kiderült, hogy itt egy közel négyzetes alaprajzú, önálló helyiséggel van dolgunk (15. sz.). A földes padlójú helyiség É-i falának ugyan csak egy rövidke csonkja került elő (K-i és Ny-i vége az utolsó járószintnél mélyebben lepusztult), azonban a fal helyzete magyarázatot adott arra, hogy az ÉNy-i falszoros belső oldalán álló vastag köpenyfal déli vége miért ér véget éles vonalban. A magyarázat az, hogy amikor a köpenyfal megépült, a 15. helyiség É-i fala már állt, a köpenyfalat ennek építették neki, a köpenyfal ma is látható egyenes déli vége tehát a 15. helyiség azóta elpusztult É-i falának lenyomatát őrzi.

A 15. helyiségnek egyelőre csupán az É-D-i kiterjedése állapítható meg pontosan: 7 m. A terület Ny-i fele az egykori járószintnél jóval mélyebben lepusztult, így ma még csak valószínűsíthető, hogy a helyiség Ny-i falát maga a Ny-i várfal alkotta. Ennek alapján a szoba feltehető K-Ny-i kiterjedése kb. 5,5 m. A Ny-i fal feltárása a fal külső síkjának megállapításával függhet össze.

A 15. helyiség bejárata a várakozásnak megfelelően a K-i fal déli harmadában került elő. A hozzávetőlegesen 120 cm széles ajtónyílás küszöbköve és szárkövei ma már nincsenek meg, a kávak is meglehetősen roncsoltak. A fal belső oldalán már korábban megtalált, téglával falazott oldalú fülkéről kiderült, hogy az egy korábbi, szélesebb (120 cm), kőből falazott kávájú fülke beszűkítésével jött létre. A 2004-ben megtalált, sárba rakott falról kiderült, hogy az egy kemence maradványa, mely a helyiség közepén helyezkedik el, azonban csak É-D irányú hossza állapítható meg pontosan: 3,5 m. A kemence Ny-i fele a terem Ny-i falával együtt kidőlt. Az oldalfalak legnagyobb mérhető hossza 2,5 m. A kemence nagy valószínűséggel kétosztatú volt, mert az oldalfalak között egy harmadik fal is előkerült. A kemence szája a K-i oldalon nyílt, tulajdonképpen a száj előtti padka DK-i sarka maradt meg épen napjainkig. A padka magassága a helyiség járószintje felett 72 cm-nél húzódik. A padka felületét sima felületű kőtömbökből alakították ki (ezek

egyike a másodlagos helyzetű, élszedett szemöldökkőtöredék), a kőtömböket vaskapcsokkal fogták össze.

A területet fedő igen vékony omladék- ill. humuszrétegből nagyon kevés leletanyag került elő, ezek jösszerevével csupán 17. századi használati cserépedények töredékei voltak. Említésre méltó viszont egy itt előkerült bronzcsipesz. A 15. helyiség bizonyosan azonosítható a 17. századi inventáriumokban a Ny-i palotaszárny É-i végén emlegetett konyhával.

Egyéb megfigyelések

A fent ismertetett kutatási területeken kívül néhány ponton újabb megfigyeléseket tehattunk. A 12. helyiségben megkezdődött romtalanítás során kiderült, hogy a helyiség déli, szélesebb szakaszának oldalfalaiba egy-egy 2 m széles, 50 cm mély, szegmensíves záradékú (feltehetően ülő-)fülke mélyed. A fülkék É-i kávája rézsús, a déli azonban egyenes. Az áthidaló ívek téglából készültek. Egy kőrakásból egy késő gótikus, bonyolult tagozatú, kívül-belül pálcattaggal díszített, keresztosztós ablak szárkövének töredéke került elő. A faragvány a 15. sz. végére datálható, kézzelfogható bizonyítékként a vár átépítésére a Szapolyai-család birtoklásának idején.

Még egy sajátos nyomát fedeztük fel a vár késő gótikus átépítésének. A 12. helyiség feletti emeleti tér déli falában egy egykor oda beépített, azonban onnan valamikor már kihullott, másodlagos helyzetű gótikus kőfaragvány (véltetően egy szemöldökgyámos nyílás kerettöredéke) lenyomata figyelhető meg.

Kisebbségi megfigyelést végeztünk az ÉNy-i falszoros közepén 2004-ben megtalált, akkor még pincének vélt boltozott tértől D-re, a 19. területen. Célunk e tér déli végének meghatározása volt. A vizsgált területen a boltozatmaradvány széle DNy-i irányba fordult, ezzel bizonyossá vált, hogy a boltozott tér nem lehet nagyobb, mint 4×4 m. Megközelíteni csakis felülről lehetett, így az aligha volt pince, inkább a 17. századi inventáriumokban emlegetett, rendszeresen a kápolna (20. helyiség), a konyha (15. helyiség) és a „Kútbástya” (ÉNy-i bástya) szomszédságában leírt „Csatornás kút”-tal azonosítható. Bizonyára egy alul nagyobb, de felül összeboltozott ciszterna lehetett.

SIMON ZOLTÁN

300. Répcelak, Gyepre-dűlő

(Vas megye) U

2006. április 3. és május 6. között feltárást végeztünk a lelőhelyen (Hrsz.: 952-954, 962, 969-971), mely a város K-i szélén a Gyepre-dűlő (Gyöpre-dűlő) nevű határrészen, a mai Hunyadi János utca folytatásában található. A terület viszonylag alacsony térszint mutat, az átlag tengerszint feletti magasság 138,3 m. A Répce és a Rába közötti egykor vízjárta területen, kisebb kiemelkedések, elhagyott mederszakaszok utalnak az egykori természeti viszonyokra, valamint a dűlő elnevezése is vizes, vizenyős területre utal. A 19. sz. végén a Répce ára-

dása szinte idáig tartott. A lelőhely is egy kisebb, de jól érzékelhető kiemelkedésen, ártéri szigeten található. Az altalajban néhol jól megfigyelhető az egykori sásas-nádas növényzet nyoma. A mai talajvízszint is igen magasán, néhol már 70 cm-en jelentkezett. A humusz vastagsága 30–40 cm. Az egykori település iránya nagyjából ÉK–DNy, pontos kiterjedését nem sikerült megállapítani. A megelőző feltárás során összesen 2537 m² területet vizsgáltunk, de a település objektumai egy kb. 70 m hosszú szakaszon jelentkeztek intenzíven, amit kb. 15 m szélesen tártunk fel. Tulajdonképpen a település ÉÉNy-i szélét tudtuk meghatározni.

Az egykori települést többször öntötte el valamelyik folyó, jól megfigyelhető egy 20–30 cm-es öntési/települési réteg, amely tele van leletanyaggal. A szelvényfalán, illetve a felszínen is jól követhető volt ez a réteg. Az objektumokat ezen a rétegen kerámiaszóródás jelezte, csak igen kevés jelenséget tudtunk feltárni. Az objektumok betöltése színben alig, de minőségben viszonylag jól elütött a környezetétől. A gödrök, árkok, alig mélyedtek az altalajba, maximum 10–20 cm-re, a legmélyebb objektum alja a mai felszíntől összesen 102 cm-re jelentkezett.

Összesen 43 objektumot figyeltünk meg, ebből 4 biztosan újkori, a többi a dunántúli vonaldíszes kultúra kései szakaszába, illetve a kottafejes kultúrkörbe esik. Az objektumok többsége gödör, ezenkívül a település ezen szakaszán végighúzódó árok, illetve hozzá kapcsolódó egyéb árokszakaszok, néhány cölöplyuk, és néhány egyenletes, szinte sima aljú, felépítményi szerkezetre utaló cölöplyukas objektum. A leletanyag többsége kerámia, tárolóedények, illetve jól iszapolt, szürkés, díszített töredékek, igen sok kőeszköz, egy nyersanyag-tömb, néhány csonteszköz, orsógombok, hálonehezékek. A leletanyag elsődleges átvizsgálásakor néhány töredék egy még fiatalabb szakaszra utalhat. Az objektumok között egyértelmű, illetve jól megfigyelhető szuperpozíciót nem sikerült észlelnünk, azonban a betöltés, a leletanyag intenzitása, illetve a jelenségek egymáshoz való viszonya utalhat többszöri, illetve szakaszos megtelepülésre.

FARKAS CSILLA

301. Rétközberencs, Pintyel

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, A, Á

2006. október 9-én helyszíni szemlét végeztünk a Rétközberencs–Kisvárdá között telepítendő, a Csicsás-csatorna (XIII.) D-i oldalán futó szennyvízvezeték újabb, a falu szélétől a Berencsi-csatorna (XII/a) közötti szakaszának nyomvonalán. A nyitott árok mentén végighaladva nem találtunk régészeti objektumra utaló jelenséget. Az árok itt többnyire lapos, vizenyős részeken futott. Egy a környezetéből jól kiemelkedő dombháton egy lelőhelyet találtunk, melyen őskori, illetve késő avar, kora Árpád-kori kerámiát találtunk. Mivel a szegényes leletanyag két kivétellel – egy perem, és egy szürke oldal – kézzel formált volt, nem lehet eldönteni pontos

arányukat. A kerámia mellett patics-, illetve 1-1 kova-, és obszidiántöredéket is gyűjtöttünk. A csatorna menti részéről származik a kova, és az obszidián, illetve 4 kisebb töredék, míg a lelőhely ÉK-i, a domb teteje felé húzódó részéből a nagyobb darabok. A terület alakjából következtetve nem tarjuk kizártnak, hogy a csatorna túlpártjára is áthúzódhat a lelőhely.

LUKÁCS JÓZSEF

302. Ricse, Vízmű

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

2006. március 30-án helyszíni szemlét végeztünk a Ricse–Nagyrozsó települések közötti szennyvízcsatornázást megelőzően. A település É-i oldalán, a vízmű dombján lévő tanya körül szórvány, közelebről nem meghatározható őskori kerámia került elő.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

303. Rigyác, Alsómező-dűlő nyugat

(Zala megye) R

2005-ben Tokai Zita Mária leletmentő ásatást végzett az M7 autópálya címben megnevezett lelőhelyén. Feladatunk az volt, hogy a lelőhelytől közvetlenül délre eső 27. sz. út szilárd burkolatra tervezett szakaszán próbaásatást végezzünk, eldöntendő, hogy a gyér intenzitású lelőhely folytatódik-e D felé.

2006. november 13-án a helyszínre kiérve megállapítottuk, hogy az útépítők által a terület humuszolása, az út kialakítása, a vízelvezető árkok és a kerítésoszlopok gödreinek kiásása már megtörtént, azok még nyitott állapotban voltak. A domb tetejétől K-i irányban a lejtős rész kezdeténél csupán egy kisebb régészeti objektumot figyeltünk meg, amelyből a kisszámú kerámiatöredék a Balaton-Lasinja kultúra hagyatéka.

Munkatárs: Borbély Zsuzsa régésztechnikus.

HORVÁTH LÁSZLÓ

304. Rigyác, Magyarocska-dűlő

(Zala megye) Á

2005-ben Kvassay Judit leletmentő ásatást végzett az M7 autópálya nyomvonalán, a 221+077–221+215 km-szelvények között, melynek során különböző korú, zömmel Árpád-kori települési objektumokat tárt fel. Most az ettől D-re eső, az autópályával párhuzamos, Ny–K hosszirányú 26. sz. út nyomvonalán kellett próbaásatást végeznünk. A tavalyi, D-re lejtő domboldal és a próbaásatásunk helyszíne között a Rigyác-patak ártere kiöblösödik Ny felé és ezután délebbre egy újabb lankás domboldal következik. A 26. sz. út legnagyobb része ennek a domboldalnak az É-i lábánál, majd K felé a patak árteres részén húzódik.

A 2006. november 13–16. között végzett próbaásatás során összesen 205 m² kiterjedésű területet vizsgáltunk át és csupán két Árpád-kori objektumot (gödört és